

ויקרא

שחיטה בצפון

א. על קרבן העולה נאמר: "ושחט אותו על ירך המזבח צפונה".
ואמרו חז"ל, שהאומר פסוק זה בכל יום, הקב"ה זוכר לו ^{ויציר החכמה}
את "אילו של יצחק". ויש להבין, מה מיוחד בפסוק הזה
שמזכיר את זכות העקידה?

ב. ובפרט תמוה מדוע הקב"ה זוכר לו את אילו של יצחק ולא
את העקידה עצמה?

^{ויציר החכמה}

ג. מפני מה העולה נשחטת בצפון המזבח, על רצפת העזרה,
והלא עקידת יצחק - שהיה עולה תמימה - נעשתה על
המזבח עצמו?

ד. והיותר תמוה: למה השחיטה שונה מכל עבודות הקרבן
ונעשית על רצפת העזרה, הלא זריקת הדם וההקטרה
נעשים על המזבח עצמו?

ה. במסכת זבחים מבואר, שכל הקרבנות שהם קדשי קדשים
שחיטתם בצפון. אולם לא אמרה התורה בפירוש
ששחיטתם בצפון, אלא נלמד דינם משחיטת העולה. אם
כן, למה דווקא בקרבן עולה אמרה התורה בפירוש היכן
לשחוט?

ו. מפני מה לא כתבה התורה את דין שחיטה בצפון בתחילת
פרשת העולה, בעולת הבקר, אלא המתינה עד לדיני עולת
הצאן, ורק שם נאמר דין שחיטה בצפון?

ז. במסכת מנחות (דף ק"י.) אמרו חז"ל: "כל העוסק בתורת
חטאת, כאילו הקריב קרבן חטאת". ויש לבאר, אימתי
מתכפר לקורא בפרשת הקרבנות, כאילו ממש הקריב קרבן?

בזכות הקרבנות מתקיימים השמים והארץ

נאמר בגמרא **במסכת תענית** (דף כ"ז:) **ובמסכת מגילה** (דף ל"א:): אמר ר' אסי: אלמלא הקרבנות לא נתקיימו שמים וארץ. לפי שאמר אברהם אבינו לפני הקב"ה: ריבונו של עולם - שמא חס ושלום ישראל חוטאים לפניך ואתה עושה להם כדור המבול וכדור הפלגה?

אמר לו: לא!

אמר אברהם: "במה אדע"?

אמר לו: "קחה לי עגלה משולשת ועז משולשת" וכו', כלומר, יבואו הקרבנות ויכפרו עליהם!

אמר לו אברהם: כל זה בזמן שבית המקדש קיים, אבל בזמן שאינו קיים מה יהא עליהם?

השיב לו הקב"ה: כבר תיקנתי להם סדר קרבנות, וכל זמן שקוראין בהם - בפרשת הקרבנות - מעלה אני עליהם כאילו הקריבו אותם לפני, ומוחל אני על כל עוונותיהם.

ופירש רש"י, שאלמלא הקרבנות היה העולם כלה בחטאו. ומוסיף רבי עובדיה מברטנורא (אבות א', ב'), שכבר אצל נח מפורש בתורה, שבזכות הקרבנות שהקריב לפני ה', נשבע ה' שלא יביא עוד מבול לעולם.

פרשת הקרבנות מכפרת על הקורא רק כשמבין מה שקורא

והנה, **המגן אברהם** (סי' א', סק"ז) מביא בשם רבינו בחיי, שלא די לו לאדם לומר את הפסוקים בלבד, אלא צריך שיבין את הדברים, ורק כשמבין הרי הם נעשים כקרבן ומכפרים בעדו.

והוסיף היד אפרים, שרק אם מבין למה רומז אותו הקרבן, ומאחר שמבין הרי הוא משתדל יותר ויותר לקיים את המצוות, רק אז נחשב כאילו הקריב קרבן!

וראיה לזה השמיע **החפץ חיים** (תורה אור, פ"א), שמפורש **במסכת מנחות** (דף ק"י): "כל העוסק בתורת חטאת - כאילו הקריב חטאת". הרי אמרו כל "העוסק", ולא אמרו "כל האומר" - ללמדנו בא, שרק מי שמתעסק ולומד ומבין את מה שנאמר בפרשת הקרבנות, הרי זה מכפר בעדו.

ועל כן פסק הרמ"א (או"ח מ"ח, א'), שיש לומר בכל יום - קודם פסוקי דזמרא - את פרשת התמיד ואת סדר המערכה והקטורת, ובזכות אמירתם יזכה שתהא אמירתו כאילו הקריב קרבן.

והוסיף המשנה ברורה שם, שוודאי צריך להבין ולדעת את פרטי דיני הקרבנות, כדי שיועילו לו לכפר בעדו.

השחיטה בצפון מזכירה את מעשה העקידה

והנה, במדרש רבה (ב', י"א) ובתנא דבי אליהו שהובאו בבית יוסף (סימן א') נאמר, שכל אדם שקורא את הפסוק: "ושחט אותו על ירך המזבח צפונה לפני ה'", וזרקו בני אהרן הכהנים את דמו על המזבח סביב" - הקב"ה זוכר לו את אילו של יצחק ומוחל לו על כל עוונותיו!

פסוק זה הובא בתחילת הפרשה, וחלוקים בו המנהגים: בני ספרד נוהגים לאומרו בתפילה מיד לאחר מעשה העקידה, ואילו בני אשכנז אומרים אותו בסוף פרשת קרבן התמיד.

ויש לתמוה: מדוע שוחטים את העולה דווקא בצד צפון? ויתר על כן יש לתמוה, מפני מה השחיטה בצפון מזכירה את "אילו של יצחק" ולא את העקידה עצמה?

ובכלל יש להבין, מה המיוחד בפסוק הזה שדווקא הוא מזכיר את העקידה? מדוע דווקא בו בחרו חז"ל שכלל עם ישראל יאמרוהו יום יום?

ולביאור הענין יש להקדים הקדמה קצרה:

במסכת זבחים (פרק ה') מבואר, שמלבד קרבנות הבכור, המעשר והפסח - ישנם ארבעה מיני קרבנות: א. עולה. ב. חטאת. ג. אשם. ד. ושלמים.

העולה, החטאת והאשם הינם קדשי קדשים. החטאת והאשם - באים על חטא, והרי הם קורבנות שהאדם מחויב להביאם אם בא חטא לידו, ואינם באים בנדבה כלל. ומאידיך, העולה באה בשני אופנים, או בנדר ובנדבה, או כקורבן חובה אם האדם ביטל מצוות עשה.

אבל קרבן שלמים אינו קדשי קדשים אלא קדשים קלים.

ומה בין קדשי קדשים לקדשים קלים?

אחד ההבדלים הוא שקודשי קדשים נשחטים על הרצפה במזבח,

ואילו קדשים קלים נשחטים על הרצפה בכל מקום בעזרה!

כלומר, כל הקרבנות אינם נשחטים על המזבח, אלא על רצפת העזרה. על כל פנים יש הבדל ביניהם, כי קדשי קדשים שחיתתם לצד המזבח, על רצפת העזרה בצד צפון, אבל קדשים קלים - דהיינו השלמים, המעשר, הבכור והפסח - שחיתתם על הרצפה בכל מקום שירצה בעזרה.

ומנין ששחיתת קדשי קדשים היא רק בצפון?

מבואר בגמרא, שדין קדשי קדשים נלמד מאותו פסוק שהובא לעיל, אשר נאמר בקשר לקרבן עולה (ויקרא א', י"א): "ושחט אותו על ירך המזבח צפונה לפני ה'". ודין החטאת והאשם נלמד מדין העולה, לפי שנאמר: "במקום אשר תשחט העולה, תשחט החטאת", וכמו כן נאמר גם לגבי אשם.

ויש להתבונן בדברים, למה נאמר דין שחיטה בצפון דווקא בקרבן עולה, וממנה - מהעולה - נלמד דין שחיטה בצפון לחטאת ולאשם?

ועוד יש להבהיר, מאחר שהפרשה פותחת בדיני קרבן עולה הבאה מן הבקר, ואחר כך מבוארים דיני עולה הבאה מן הצאן, ולבסוף עולת העוף, אם כן תמוה למה דין שחיטה בצפון נאמר דווקא בפסוקים של עולת הצאן, ולא בתחילת הפרשה בעולה הבאה מן הבקר?

אילו של יצחק נשחט בצפון

וקושי על גבי קושי יש כאן:

הלא לאחר השחיטה זורקים את דם הקרבן על המזבח, ומקטירים את האמורים על המזבח, ואם כן מפני מה השחיטה עצמה שונה משאר העבודות ונעשית דווקא על הארץ?

ועל כולם יקשה, שהלא העולה הראשונה, הלא היא יצחק אבינו ע"ה, הוקרבה על גבי המזבח, וביקש אברהם אבינו לשחטו על גבי המזבח עצמו, ולמה לא רצה לשחטו על הארץ כדין קרבן עולה?

אלא - - -

מבאר המהרי"ל דיסקין זצוק"ל ביאור עמוק ביותר: בשעה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו על גבי המזבח, נאמר: "וישם אותו על המזבח", ושם נאמר: "ויקח את המאכלת לשחוט את בנו", נמצא שרצה לשוחטו על המזבח ממש! ואם כן, מעשה השחיטה היה צריך להיות על המזבח, ממש כמו שאר העבודות!

אלא שלאחר מכן, כשנגלה מלאך ה' וציוהו שלא לשחוט את יצחק, כתוב:
"ויקח את האיל ויעלהו לעולה תחת בנו", היינו - האיל היה קרבן עולה!

והנה, מאחר שאברהם עקד את יצחק על גבי המזבח, לכאורה הדבר הראשון שהיה אברהם צריך לעשות לאחר שאמר לו הקב"ה **"אל תשלח ידך אל הנער"** הוא לשחרר את יצחק מכבליו, שהרי כבר אין כל טעם שישאר עקוד.

אלא מאי?

אברהם אבינו עדיין לא שחרר את יצחק! ומדוע? כיון שהאיל **"נאחז בסבך בקרניו"**, ואם כן יש לחשוש שמא יפול בו מום! ואברהם אבינו בצדקתו כי רבה חשש, שהרי אם יפול מום באיל - שהוא תמורת יצחק - התמורה נפסלה, ושוב חוזר הציווי לעקוד את הקרבן הראשון, הלא הוא **יצחק בנו!**

וכל אותו הזמן היה יצחק אבינו קשור על המזבח, וכיון שכך לא נותרה ברירה לאברהם אלא לשחוט את האיל על הארץ! ובאמת שחטו אברהם על **הארץ בצד צפון!**

וכן מבואר **ברמב"ם** (בית הבחירה ב', ב'), שמקום העקידה היה בדיוק במקום המזבח, ולכן **נשתנה** הדין ונצטוונו לשחוט את העולה על רצפת העזרה - בצד צפון!

ואם כן מבואר באר היטב, למה שוחטים את העולה על הארץ ולא על המזבח, ומדוע בצד צפון, ומפני מה דין שחיטה בצפון נאמר דווקא בקרבן עולה, ומה הטעם שדין זה נאמר דווקא בכבש ולא בעולת בקר.

והיינו -

כיון שכל הקרבנות הם לזכר הקרבן הנעלה ביותר שהיה מבריאת העולם ועד סופו - עקידת יצחק!

יצחק - היה קרבן עולה, ותמורתו היתה באיל ולא בבקר. וכיון שבסופו של דבר האיל למעשה נשחט על הארץ - לכך נקבע לעולמי עד מקום שחיטת העולה, וכן שאר הקרבנות - כמקום שחיטת האיל: על רצפת העזרה בצפון!

וכדי לעורר לזה, התורה אינה כותבת את דין "שחיטה בצפון" בעולה הראשונה, עולה הבאה מן הבקר, אלא ממתינה התורה עד העולה השניה, עולה הבאה מן הצאן. וזאת כדי שישאל האדם את עצמו, למה המתינו עם דין זה עד עולת הצאן? ולמה רק בקרבן עולה נאמר דין שחיטה בצפון? ויבין מיד שהכל נועד

כדי להזכיר את עקידת יצחק!!

מחילה על ידי הקרבן נעשית כיון שמעוררים רחמי שמים ממעשה העקידה

ולפי זה יאירו דברי המדרש שהביא רש"י באור יקרות: "ויעלהו לעולה תחת בנו", על כל עבודה שעשה ממנו, היה מתפלל ואומר: "יהי רצון שתהא זו כאילו היא עשויה בבני, כאילו בני שחוט, כאילו דמו זרוק", לפי שבעת שחיטת האיל - במציאות ובאופן מוחשי כל כך עדיין היה יצחק עקוד כקרבן!

וכך יבוארו דברי חז"ל בתנא דבי אליהו, שכל המתבונן ונותן אל ליבו מדוע השחיטה בצפון, ולמה על הרצפה, ומפני מה נאמר דין צפון דווקא בעולה ודווקא בכבש - מיד זוכר לו הקב"ה את "אילו של יצחק" - כי באותה שעה האדם מתבונן ומשכיל להבין שכל מהותו של הקרבן הוא לעורר רחמי שמים, להזכיר את הזכות המופלאה של האבות הקדושים - את "עקידת יצחק"!

ומעתה יובן היטב מה שענה הקב"ה לאברהם כששאל: "במה אדע", שכל זמן שישראל קוראים בפרשת הקרבנות, הרי הם זוכים שימחלו להם עוונותיהם - שכן הם ישימו על ליבם מה מהותו של הקרבן ומה תכליתו!

ועל כן מבאר הגאון מוילנא (תמיד, דף ל:), שהיו עוקדים כל בהמה לפני שחיטתה, כלומר קושרים את ידיו ורגליו של הקרבן, כפי שאברהם אבינו קשר את ידיו ורגליו של יצחק, כיון שכל מטרת עקידת הקרבן אינו אלא להזכיר את זכות עקידת יצחק.

ולפיכך בכל יום ויום מצוה עלינו לומר דווקא את הפסוק הזה: "ושחט אותו על ירך המזבח צפונה לפני ה' וזרקו בני אהרן הכהנים את דמו על המזבח סביב"!!!

ועל ידי שנחזה עין בעין באורה, זיווה והדרה של הזכות המופלאה - עקידת יצחק - נזכה בעזרת ה' למחילת עוונות!

